

**M. Antonii Marsilii Colvmnae, Bononiensis, I. C.
Archiepiscopi Salernitani, De Ecclesiasticorum Reddituum
Origine, & Iure Tractatvs**

Colonna, Marcantonio

Venetijs, 1575

Cap. IX. Beneficij, beneficiariorum[que] nomen vnde fluxerit; ac quàm
multa templa quibus hodie præficiuntur beneficiarij, Idolorum antiquitus
fuerint domicilia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61495](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61495)

affirmant, Triburiense Cōcilium quatuor partes fieri præcepisse: neque enim is sanctæ Synodus sensus fuit: sed cū laycos ad decimas persoluendas patres hortarētur, ab anteriori illa lege, quantumuis exoleta argumentantur, quæ quatuor partes ideo fieri præcipiebat, ut esset unde pauperibus subueniri, & Ecclesiæ reparari possent; quæ ratio adhuc uigebat, licet quatuor partes non amplius fierent: sed bona clericis assignata realiter (ut ita dicam) à reliquis bonis distinguerentur. † Nec sanè nouum apud nos est argumētum à lege correctā sumi posse, c. quicumque 11. q. 1. iuncto. c. nouit de iudic. ubi Doc. & Gl. Host. Io. Monach. & Gemin. in c. 1. de rest. spol. in 6. uer. substantia. Butr. Card. Imo. Abb. & Fel. in gl. 2. c. 1. de consti. Faber. & Aret. & alij Inst. de testam. in prin. ubi Thobias Nonius latissimè, num. 45. cum multis seq. Huc accedit non œcumenicam, sed diœcesanam eam Synodum fuisse: quo fit, ut ab unius diœceseos instituto non rectè argui possit, quatuor partium diuisionem apud omnes tum fuisse seruaram. Atque, ut paucis complectamur, quæ fufius à nobis toto hoc capite tradita sunt, uidimus in Germania primum de rebus Ecclesiæ beneficium Parochis tribui cœptum, illudque etiam alio nomine, Mansum fuisse nuncupatum, ac Romæ congiarium, ea tempestate præstari solitum: Vidimus & apud eosdem Germanos misso manso, plenius beneficia fuisse erecta: Moxque etiam Romæ sub Gregorio III. Leoneque itidem quarto nedum erecta fuisse beneficia, sed & commendas institutas, retenta tamen adhuc congiarij præstandi consuetudine, quæ tamē ipsa haud multò post oblitterata est.

A R G V M E N T V M.

Beneficij Beneficiorumque nomen unde fluxerit, ac quàm multa templa quibus hodie præficiuntur Beneficiorum, Idolorum fuerint antiquitus domicilia.

R E-

R E R V M S V M M A E.

- 1 Beneficij nomine, ea omnia comprehenduntur, qua illius ecclesie sunt, cui quis proficitur.
- 2 Beneficium dicitur nedum, quod beneficè præstatur, sed actio ipsa quoque beneuola.
- 3 Beneficarij milites olim dicebantur ij, quibus prædia, seu fundi limitropi assignabantur.
- 4 Beneficarij non eadem prorsus ratione hodie appellantur, ac olim milites beneficarij, & in quo conueniant, nu. 5.
- 6 Beneficarij nostri temporis nedum in nomine, sed in templis Gentilium succedere.
- 7 Quenam templa Urbis Roma idolis olim dicata, sub Sanctorum nomine uenerantur.
- 8 Ecclesia sanctæ Crucis in Hierusalem, Veneri, & Cupidini antea dicata.
- 9 Templum insigne omnium Deorum ab Agrippa extructum, hodie sancta Maria Rotunda nuncupatur.
- 10 In Dioclitiani Thermis insigne templum Beatae Mariae Angelorum à Pio IIII. extructum.
- 11 Reddituum ecclesiasticorum originem, cur auctor perquisiuerit.

CAPVT NONVM.

ANTEA, quàm de Beneficijs ea dicamus, quæ scitu necessaria esse ducimus, operæpretium est paucis aperire, qua ratione huic ipsi reddituum assignationi, cuius originem paulò antè indicauimus, nomen hoc inditum fuit, ut beneficia Ecclesiastica appellarentur: diximus enim, ita tulisse usum loquendi, ut qui antea Mansus dicebantur, mox dici cœperint Beneficia de rebus Ecclesiæ, ac demum beneficia Ecclesiastica. † Quo nomine passim cuiusque Ecclesiæ, cui quis præpositus fuerit, bona omnia canones complectuntur

tur, cap. 1. de Eccles. edific. Beneficium, de reg. iur. in 6. c. cum secundum, de præbend. Habemus hac in re grauissimi uiri Senecæ testimonium de beneficio, cap. 34. & lib. 3. cap. 8. & 19. & lib. 5. cap. 9. 10. & 20. quibus in locis asserit, Beneficii nomen sermonis penuria ad hunc sensum tractum fuisse; † putatque ipse non modò quod beneficè præstatur, sed illam ipsam quoque beneuolam actionem per quam alicui beneficit, rectè communi hoc nomine beneficium appellare. Hinc porrò beneficiarij dicti sunt, quòd obtineant beneficia; † quemadmodum & antiquitus milites beneficiarios dici solitos nò ignoramus, quibus prædia, seu fundi (ut uocant) limitrophi, ob eorum merita tribuebantur, ut in tit. passim, C. de feud. limitroph. lib. 12. ibiq; Lucas de Pen. in rubr. † Quamuis non eadem prorsus ratione & hi, & illi beneficiarij a beneficio nomen traxerint, siquidem milites beneficiarij ideo dicebantur, quòd tradito sibi beneficio absolutè frui possent; clericos uerò propterea dicimus beneficiarios, quòd beneficia regant, & administrent. Quo fit, ut illa ipsa, quæ reguntur passiuè beneficia Ecclesiastica, usurpentur, argu. eorum quæ tradit gl. in Auth. ut sponsal. largit. † At in eo certè conueniunt nostri clerici cum militibus beneficiarijs, quòd ut illi temporali, ita hi spirituali bello sese exercent, atque ut illis iã emeritis, pro beneficio certi fundi tanquam proprij addicebantur, ita his redditus Ecclesiastici tunc demum assignantur, cum spectati mores ac doctrina bonis omnibus eos probauerint. † Consentaneum uerò certè fuit, ut non tantùm à temporalibus Ethnicisque militibus spirituales hi nostri milites beneficiariorum nomen assumerent, sed etiam illis ipsis phanis, templisque præficerentur, quæ prius Diaboli, Idolorumque fuerant domicilia; ut ex hoc etiam apertius intelligeretur fortem illum armatum, qui tandiu quietè uniuersarum

rum

rum orbis dominatum obtinuerat. Adueniente demum alio longè ualentiore, deuictum propriisq̄ è sedibus eiectum esse. Itaque non sine maxima Dei summi & opt. prouidentia factum esse existimandum est, ut quæ Vrbs idolatriæ caput extit, in ea potissimum ueram religionis firmissima iacta fuerint fundamenta. Quin uerò iis ipsis in locis, quæ inanissimis superstitionibus, ac teterrimis Idolorum cæmonijs erāt destinata, ueri nunc Dei, Redēptorisq̄; nostri sanctissimū nomē inuocetur, celebretur, 7 excolatur. † Nemo est enim, quem prætereat, tum a liis quam plurimis in locis, tum præsertim in hac foelicissima Vrbe, ex uarijs Idolorum phanis multas Ecclesias factas, pulcherrimaq̄; ædificia, quæ antiquus ille Serpens, diuinæ laudis æmulus, maximis impensis sibi extrui curauerat, ritè mox Deo fuisse consecrata. † In hoc numero est 8 Ecclesia sanctę Crucis in Hierusalem, iuxta fines Cœlij mōtis, quam Veneri, ac Cupidi antea erectam Constantini mater uero cultui dicauit sacroq̄; Crucis titulo insigniri iussit. Videmus etiam Diui Andreę nomine celebrari Ecclesiam, quam olim ex voto post uictoriam de Sabinis partam Statori Ioui à Romulo extructam fuisse 9 legimus. † Non secus magnificentissimum illud templū spherica forma compactum, quod uulgo Rotundam uocamus, in gratiam Idolorum initio cōstructum est; si quidem Cybelę Deorum matri, ceterisque omnibus Diis dicatum fuit, qua ratione Pantheon appellatum est; moxq̄; huic Agrippa præter porticum mira impensa extructum, aliud insuper templum a tergo iunxit Bono euentui sacrum; & illud quidem tam exiguum, ut præ magno illo cui iunctum erat, quasi terra cœlo subiecta uideri posset, in quod ueluti in inferiorem hunc Terrę globum bonos euentus Dii cœlitus dimitterent, nimirum à superioris illius augustiorisq̄; templi plaga, quod tanquam cœli for-

mam

mam præferens, ac cœlitibus dicatum, cœlitum ipsorum domicilium uideretur. Fuit deinde tota hæc moles Beatę Virginis, Martirumque omnium cultui dicata, ut pro inani Cybelę nomine, Virgo Beatissima, ac pro falsis Gëtium Diis, sanctissimi Martyres salutariùs inuocarentur, quibus propterea Urbanus III. Phoca imperante, certam diem statuit Kal. Nouemb. quam soléniter celebrari iussit, subinde uerò Gregorius III. insigni huic tēplo honoris hoc addidit, ut non Martyrū tantum, sed Sāctorum omnium titulo illud ipsum decorandum existimarit. Po-
 10 stremò (ut cæteras omittā) in Exquiliis hodie Ecclesiā & uetustate & magnitudine insignē cōspicimus intra ipsas Deoclitiani Termas, quę à sę. re. P. 10 III. Beatissimę Virgini dicata est, & uulgo sub titulo S. Marię Angelorū celebratur; erectūq; ibidē est Carthusiēsū Monachorum cę nobiū; ut quo in loco Idolothitarum cōia erāt lauacra, ibi nunc ad cōem oīum salutē Eucharistię sacrificiū a ueris religionis cultorib. oīq; labe mundatis uero ipsi Deo quotidie offeratur. Quo circa in tēpli ipsius altari desculptum legitur distichon, qđ quaecunq; sit, libuit hic adscribere,

Quod fuit idolum, nunc templum est Virginis, Author

Est P. I. V. S. ipse pater, Demones aufugite.

11 Satis † iam intelligi posse arbitror, non temerè nos quasi ab ouo exordiētes, primorum sacerdotum instituta indagasse: hunc enim scopum nimirum spectauimus, ut quō ex redditibus Ecclesiasticis constituta demū fuerint beneficia, tota ipsa antiquitatis serie ante oculos propofita, dilucidius aperiremus: quod ipsum uel si alii tetigerint, ut Præpositus Alexādrinus in c. 1. 44. dif. Feltren. in trac. an sacerdo. temp. bona possid. Pet. Sot. de inst. sacer. lectio. 2. tamen, quia parcius ipsi nonnulla tradiderunt, quę cognitu necessaria, ac non iniucunda nobis uisa sunt, aliquantò nos latiùs totū hoc argumentum dilatauimus.

Finis Partis Prima.